

Predmet: KSC-BC-2020-06
Tužilac protiv Hašima Tačija, Kadrija Veseljija, Redžepa Seljimija i Jakupa Krasnićija

Rešava: sudija za prethodni postupak
sudija Nikola Giju

Sekretar: dr Fidelma Donlon

Podnosilac: branioci Jakupa Krasnićija

Datum: 30. jun 2021.

Jezik: engleski

Stepen tajnosti: javno

Javna redigovana verzija

izjašnjenja odbrane g. Krasnićija o razmatranju pritvora,
podnesak KSC-BC-2020-06/F00329, od 31. maja 2021.

Specijalizovani tužilac

Džek Smit

Zastupnik žrtava

Sajmon Loz

Odbrana Hašima Tačija

Gregori Kihou

Odbrana Kadrija Veseljija

Ben Emerson

Odbrana Redžepa Seljimija

Dejvid Jang

Odbrana Jakupa Krasnićija

Venkatesvari Alagendra, Ejdan Elis

I. UVOD

1. G. Krasnići je u pritvoru više od sedam meseci i za to vreme mu nisu bile dozvoljene porodične posete. Otkako je u januaru 2021. odbijen njegov zahtev za privremeno puštanje na slobodu, okolnosti su se promenile: očigledno je da suđenje neće moći da počne tokom 2021; odlukama o zaštitnim merama svedocima je pružena sveobuhvatna zaštita, a argumenti navedeni dalje u tekstu pokazuju da je policija Kosova u mogućnosti da nadzire komunikacije g. Krasnićija. Odbrana g. Krasnićija (u daljem tekstu: odbrana) iznosi da ti faktori odlučno idu u prilog privremenom puštanju na slobodu.

2. Ovaj podnesak se dostavlja kao poverljiv [BRISANO].

II. TOK POSTUPKA

3. Dana 4. novembra 2020, g. Krasnići je uhapšen i doveden u pritvorski objekat Specijalizovanih veća Kosova.

4. Dana 7. decembra 2020, odbrana je podnela zahtev za privremeno puštanje na slobodu.¹ Specijalizovano tužilaštvo (u daljem tekstu: tužilaštvo) podnelo je odgovor 17. decembra 2020.² Dana 6. januara 2021, odbrana je podnela repliku.³

5. Dana 22. januara 2021, sudija za prethodni postupak doneo je odluku po zahtevu Jakupa Krasnićija za privremeno puštanje na slobodu kojom je odbio traženi zahtev.⁴ Sudija za prethodni postupak utvrdio je da postoji umerena opasnost od bekstva g.

¹ KSC-BC-2020-06, F00122, odbrana g. Krasnićija, *Zahtev za privremeno puštanje na slobodu*, 7. decembar 2020, poverljivo, sa poverljivim priložima 1-2 i javnim prilogom 3.

² KSC-BC-2020-06, F00153, specijalizovani tužilac, *Odgovor tužilaštva na zahtev za privremeno puštanje na slobodu podnet u ime g. Jakupa Krasnićija*, 17. decembar 2020, poverljivo, sa poverljivim prilogom 1.

³ KSC-BC-2020-06, F00163, odbrana g. Krasnićija, *Replika odbrane g. Krasnićija na odgovor tužilaštva na zahtev za privremeno puštanje na slobodu*, 6. januar 2021, poverljivo.

⁴ KSC-BC-2020-06, F00180, sudija za prethodni postupak, *Odluka po zahtevu Jakupa Krasnićija za privremeno puštanje na slobodu* (u daljem tekstu: odluka u vezi s privremenim puštanjem na slobodu), 22. januar 2021, poverljivo.

Krasnićija,⁵ da postoji opasnost da će g. Krasnićići ometati odvijanje postupka pred Specijalizovanim većima⁶ i opasnost da će g. Krasnićići izvršiti nova krivična dela.⁷ Sudija za prethodni postupak je dalje zaključio da bi se uvođenjem određenih uslova smanjila opasnost od bekstva,⁸ ali ne i opasnost da će g. Krasnićići ometati odvijanje postupka pred Specijalizovanim većima ili izvršiti nova krivična dela.⁹

6. Dana 3. februara 2021, odbrana je uložila žalbu na odluku po zahtevu Jakupa Krasnićija za privremeno puštanje na slobodu.¹⁰ Tužilaštvo je 15. februara 2021. podnelo odgovor na žalbu.¹¹ Dana 22. februara 2021, odbrana je podnela repliku.¹²

7. Dana 24. februara 2021, sudija za prethodni postupak produžio je odbrani rok za podnošenje izjašnjenja u vezi sa razmatranjem pritvora g. Krasnićija na deset dana nakon obaveštenja o odluci veća Apelacionog suda (u daljem tekstu: veće) po podnetoj žalbi.¹³

8. Dana 30. aprila 2021, veće je donelo odluku po žalbi Jakupa Krasnićija na odluku u vezi s privremenim puštanjem na slobodu i odbilo njegovu žalbu.¹⁴ Veće je, međutim, konstatovalo više grešaka u odluci o privremenom puštanju na slobodu i

⁵ Odluka o privremenom puštanju na slobodu, stav 31.

⁶ *Ibid.*, stav 39.

⁷ *Ibid.*, stav 43.

⁸ *Ibid.*, stav 48.

⁹ *Ibid.*, stavovi 49-50.

¹⁰ KSC-BC-2020-06, IA002/F00001, odbrana g. Krasnićija, *Žalba odbrane g. Krasnićija na odluku po zahtevu Jakupa Krasnićija za privremeno puštanje na slobodu*, 3. februar 2021, poverljivo.

¹¹ KSC-BC-2020-06, IA002/F00003, specijalizovani tužilac, *Odgovor na žalbu odbrane g. Krasnićija na odluku o pritvoru*, 15. februar 2021, poverljivo, sa javnim prilogom 1.

¹² KSC-BC-2020-06, IA002/F00004, odbrana g. Krasnićija, *Replika odbrane g. Krasnićija na odgovor tužilaštva na žalbu odbrane g. Krasnićija na odluku o pritvoru*, 22. februar 2021, javno.

¹³ KSC-BC-2020-06, F00206, sudija za prethodni postupak, *Odluka po zajedničkom zahtevu odbrane za produženje roka*, 24. februar 2021, javno, stav 6.

¹⁴ KSC-BC-2020-06, IA002/F00005, veće Apelacionog suda, *Odluka po žalbi Jakupa Krasnićija na odluku o privremenom puštanju na slobodu* (u daljem tekstu: odluka po žalbi), 30. april 2021, poverljivo, stav 84.

istaklo značaj srazmernosti prilikom odmeravanja opravdanosti pritvora tokom prethodnog postupka u odnosu na njegovo očekivano trajanje.¹⁵

9. Dana 19. maja 2021, sudija za prethodni postupak je odbrani produžio rok za podnošenje izjašnjenja u vezi sa daljim pritvorom g. Krasnićija do 31. maja 2021.¹⁶

10. Odbrana ovim pismeno iznosi svoje komentare u vezi sa daljim pritvorom g. Krasnićija.

III. MERODAVNO PRAVO

11. Sudija za prethodni postupak razmatra pritvor shodno Pravilniku o postupku i dokazima pred Specijalizovanim većima Kosova (u daljem tekstu: Pravilnik). Pravilo 57(2) predviđa da

postupajući panel razmatra odluku o sudskom pritvoru po isteku dva (2) meseca od poslednje odluke o pritvoru, u skladu sa članom 41(6), (10), (11) i (12) Zakona, ili u bilo kom trenutku na zahtev optuženog ili specijalizovanog tužioca, odnosno *proprio motu* u slučaju da su se okolnosti promenile od poslednjeg razmatranja.

12. Prema članu 41(10) Zakona br.05/L-053 o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu (u daljem tekstu: Zakon), "po isteku roka od dva (2) meseca od donošenja poslednje odluke o pritvoru, sudija za prethodni postupak [...] razmatra da li još uvek postoje razlozi za pritvor i izdaje odluku kojom se produžuje ili ukida pritvor".

13. Shodno tim odredbama, sudija za prethodni postupak dužan je da razmatra odluku o pritvoru svaka dva meseca. Osim toga, pretpostavka „da su se okolnosti

¹⁵ Odluka po žalbi, stavovi 69-70.

¹⁶ KSC-BC-2020-06, radna verzija transkripta sa zasedanja, 19. maj 2021 (u daljem tekstu: radna verzija transkripta od 19. maja 2021), javno, str. 451, redovi 21-24.

promenile“ iz pravila 57(2) odnosi se isključivo na eventualni dodatni zahtev za razmatranje pritvora podnet od strane optuženog, specijalizovanog tužioca ili *proprio motu*. Usled toga, a suprotno stavu Međunarodnog krivičnog suda (u daljem tekstu: MKS) gde se u članu 60(3) Rimskog statuta konkretno navodi da veće može da promeni svoju odluku o pritvoru „ukoliko se uverilo da nove okolnosti to iziskuju“, sudija za prethodni postupak, svaka dva meseca, treba na sveobuhvatan način da razmotri nužnost pritvora. U svakom slučaju, dole navedeni argumenti predstavljaju promenu okolnosti koja opravdava privremeno puštanje na slobodu.

14. Osim toga, Ustavni sud Kosova je zaključio da obrazloženja o nastavku pritvora u očekivanju suđenja treba da sadrže detaljno obrazloženje i individualnu procenu shodno okolnostima i činjenicama predmeta, gde se objašnjava i potvrđuje zašto je pritvor u očekivanju suđenja potreban i zašto druge alternativne mere nisu pogodne [...].¹⁷ Iako se taj slučaj konkretno odnosio na prvobitnu odluku o određivanju pritvora, ista načela se primenjuju na bilo koju odluku o produžetku pritvora u očekivanju suđenja. Te odredbe kosovskog zakona su relevantne za tumačenje Zakona.¹⁸

15. Prema članu 41(6)(b) Zakona, Specijalizovana veća ili specijalizovani tužilac izdaju nalog za hapšenje ili pritvor lica samo onda kada:

- b. postoje jasni osnovi da se veruje:
 - i. da postoji opasnost od bekstva;
 - ii. da će lice uništiti, sakriti, izmeniti ili krivotvoriti dokaze o krivičnom delu, ili posebne okolnosti ukazuju na to da će ometati odvijanje krivičnog postupka tako što će uticati na svedoke, žrtve ili saučesnike, ili
 - iii. ozbiljnost krivičnog dela, ili način ili okolnosti u kojima je ono izvršeno i lične karakteristike počinioca, ranije ponašanje, sredina i uslovi u kojima živi ili druge

¹⁷ Kosovo, Ustavni sud, *Ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Kosova Pml. br. 357/2017 od 22. decembra 2017*, KI10/18, presuda, 21. oktobar 2019, stav 118.

¹⁸ Odluka po žalbi, stavovi 14-16.

lične okolnosti ukazuju na opasnost da će ponoviti krivično delo, dovršiti pokušano krivično delo ili počiniti krivično delo koje je zapretilo da će počiniti.

16. Prilikom primene člana 41(6)(b), veće je navelo da merilo treba da bude da li je tužilaštvo predočilo konkretno obrazloženje koje se zasniva na dokazima koji potkrepljuju uverenje o dovoljno realnoj mogućnosti da postoji (jedna ili više) opasnosti iz člana 41(6)(b)(i)-(iii) Zakona.¹⁹

17. Prema pravilu 56(2) Pravilnika:

Panel se stara da pritvoreno lice ne boravi u pritvoru neopravdano dugo u periodu do početka suđenja. U slučaju da dođe do nepotrebnog odlaganja koje prouzrokuje specijalizovani tužilac, panel, nakon što sasluša strane u postupku, može pustiti lice na slobodu pod uslovima koje smatra odgovarajućim.

18. Pravilom 56(2) sudija za prethodni postupak posebno se obavezuje da se stara da g. Krasnići ne bude u pritvoru neopravdano dugo pre suđenja. Formulacija pravila 56(2) razlikuje se od člana 60(4) Rimskog statuta MKS-a koji predviđa da se „[Veće koje vodi prethodni postupak se stara o tome da se okrivljeni ne drži dugo u pritvoru pre početka suđenja i to zbog neopravdanog odugovlačenja od strane tužioca. Ako do takvog odugovlačenja dođe, Sud razmatra uslovno ili bezuslovno puštanje na slobodu..“ U Rimskom statutu se razmatranje opravdanosti pritvora pre suđenja izričito dovodi u vezu sa neopravdanim odlaganjem koje prouzrokuje tužilac. Prema pravilu 56(2), međutim, sudija za prethodni postupak dužan je da obezbedi da lice ne bude neopravdano dugo u pritvoru pre suđenja, bez obzira na razlog; a dodatno je predviđena i mogućnost da sudija za prethodni postupak naloži puštanje na slobodu zbog neopravdanog odlaganja koje je prouzrokovao tužilac.

IV. NE POSTOJI DOVOLJNO REALNA MOGUĆNOST DA ĆE G. KRASNIĆI POBEĆI

¹⁹ Odluka po žalbi, stav 28.

19. Odbrana smatra da tužilaštvo nije predočilo konkretne dokaze koji pokazuju da postoji dovoljno realna mogućnost da će g. Krasnići pobeći. S obzirom na veliku vezanost g. Krasnićija za Kosovo, njegove godine, [BRISANO] i ranije odazivanje na pozive tužilaštva i međunarodnih sudova, ne postoji opasnost od njegovog bekstva.²⁰ Bekstvo je tim manje verovatno s obzirom na strogu kontrolu na graničnim prelazima i obavezno testiranje zbog pandemije izazvane virusom korona. Pored toga, sudija za prethodni postupak zaključio je da se eventualna opasnost od bekstva može smanjiti uz odgovarajuće uslove.²¹ Nema razloga da se odstupi od tog zaključka. Odbrana se stoga više neće baviti pitanjem opasnosti od bekstva jer to nije bio odlučujući razlog za odbijanje zahteva za privremeno puštanje na slobodu.

V. NE POSTOJI DOVOLJNO REALNA MOGUĆNOST DA ĆE G. KRASNIĆI OMETATI POSTUPAK

20. Odbrana iznosi da tužilaštvo nije predočilo konkretne dokaze koji pokazuju da je dovoljno realna mogućnost da će g. Krasnići ometati postupak. Prilikom sadašnjeg razmatranja pritvora, pored ranije iznetih argumenata,²² sudija za prethodni postupak treba da uzme u obzir i odluke o zaštitnim merama, najnovija zbivanja na Kosovu i relevantne zaključke veća.

A. ODLUKE O ZAŠTITNIM MERAMA ZNAČAJNO SMANJUJU OPASNOST OD UTICANJA NA SVEDOKE

²⁰ Zahtev za privremeno puštanje na slobodu, stavovi 33-42.

²¹ Odluka o privremenom puštanju na slobodu, stav 48.

²² Zahtev za privremeno puštanje na slobodu, stavovi 43-49.

21. Opsežne mere zaštite u ovom predmetu, među kojima su mnoge uvedene nakon donošenja odluke o privremenom puštanju na slobodu, značajno ublažavaju opasnost od ometanja postupka/uticanja na svedoke.

22. Uverljivi presedani sa *ad hoc* međunarodnih sudova pokazuju da su zaštitne mere relevantne prilikom razmatranja zahteva za privremeno puštanje na slobodu jer se mogu smatrati doprinosom bezbednosti svedoka i dodatnom garancijom zaštite potencijalnih svedoka koji su zabrinuti zbog privremenog puštanja optuženih na slobodu.²³

23. [BRISANO]:

- a. [BRISANO];²⁴
- b. [BRISANO];²⁵
- c. [BRISANO];²⁶
- d. [BRISANO];²⁷

24. [BRISANO]²⁸ [BRISANO].²⁹ Tužilaštvo namerava da podnese dodatne zahteve za zaštitne mere.³⁰

²³ MKSJ, *Prosecutor v. Haradinaj et al.*, IT-04-84-PT, pretresno veće II, *Decision on Ramush Haradinaj's Motion for Provisional Release*, 6. jun 2005, stav 49; SCSL, *Prosecutor v. Sesay*, SCSL-04-15-PT, pretresno veće, *Decision on Application of Issa Sesay for Provisional Release*, 31. mart 2004, stav 54.

²⁴ [BRISANO].

²⁵ [BRISANO].

²⁶ [BRISANO].

²⁷ [BRISANO].

²⁸ [BRISANO].

²⁹ [BRISANO].

³⁰ Radna verzija transkripta od 19. maja 2021, str. 399, redovi 19-20.

25. Odluke o zaštitnim merama predstavljaju promenu u okolnostima budući da su to nove činjenice³¹ o kojima nisu prethodno iznošeni argumenti.³² Prva odluka o zaštitnim merama doneta je nakon što je podnet zahtev za privremeno puštanje na slobodu. [BRISANO]. [BRISANO]. Uticaj zaštitnih mera na privremeno puštanje na slobodu je stoga novi element koji treba uzeti u obzir prilikom razmatranja pritvora.

26. Zaštitne mere smanjuju opasnost od uticanja na svedoke u tolikoj meri da dalji pritvor više nije opravdan. [BRISANO]. [BRISANO].³³ Usled toga, mogućnost uticanja na svedoke nije dovoljno realna. Ne navode se konkretni argumenti zasnovani na dokazima iz kojih se može zaključiti da g. Krasnići (ili bilo koje lice povezano s njim) ima mogućnost ili način da zaobiđe zaštitne mere i otkrije identitet zaštićenih svedoka. [BRISANO]³⁴ [BRISANO]. Prema tome, zaštita tih svedoka nije opravdanje za pritvor.

27. [BRISANO]. [BRISANO]. [BRISANO]³⁵ [BRISANO].

28. Opsežne zaštitne mere naložene u ovom predmetu pružaju sveobuhvatnu zaštitu svedocima, [BRISANO]. S obzirom da nema konkretnih dokaza da je g. Krasnići u mogućnosti da zaobiđe tu zaštitu, a imajući u vidu da nema dokaza koji pokazuju da je on ikada učestvovao u nedozvoljenom uticanju na svedoke, opasnost da će g. Krasnići uticati na svedoke bitno je smanjena odlukama o zaštitnim merama.

B. RAZVOJ DOGAĐAJA NAKON ODLUKE O PRIVREMENOM PUŠTANJU NA SLOBODU

³¹ Cf. MKS, *Prosecutor v. Gbagbo*, ICC-02/11-01/11-718-Red, pretresno veće I, *Seventh Decision on the Review of Mr Laurent Gbagbo's Detention Pursuant to Article 60(3) of the Statute*, 11. novembar 2014, stav 31(f).

³² Kao što je veće konkretno konstatovalo, npr. KSC-BC-2020-06, IA001/F00005, veće Apelacionog suda, *Odluka po žalbi Kadrija Veseljija na odluku u vezi s privremenim puštanjem na slobodu*, 30. april 2021, javno, stav 51.

³³ [BRISANO].

³⁴ [BRISANO].

³⁵ [BRISANO].

29. Odbrana poziva sudiju za prethodni postupak da razmotri sledeće događaje koji su usledili nakon što je doneta odluka o privremenom puštanju na slobodu:

- a. Nedavno održani izbori na Kosovu potvrdili su da je opao uticaj g. Krasnićija. Odbrana je ranije navela da je g. Krasnićí bio predsednik Glavnog odbora Socijaldemokratske inicijative koja je imala šest poslaničkih mesta u Parlamentu Kosova.³⁶ U februaru 2021. održani su parlamentarni izbori. Socijaldemokratska inicijativa je izgubila sva poslanička mesta. Činjenica da stranka s kojom je povezan g. Krasnićí nije uspela da osvoji nijedno poslaničko mesto potvrđuje da on nema značajnog uticaja na Kosovu;
- b. U mesecima nakon što je doneta odluka u vezi s privremenim puštanjem na slobodu, odbrani nije poznato da se g. Krasnićí neprimereno ponašao u pritvoru, niti da je on ili bilo ko povezan s njim na bilo koji način ometao postupak pred Specijalizovanim većima.

C. UTICAJ ZAKLJUČAKA VEĆA APELACIONOG SUDA

30. Iako je potvrdilo odluku o privremenom puštanju na slobodu, veće je takođe zaključilo da određeni aspekti obrazloženja nisu potkrepljeni dokazima. Veće je zaključilo:

- a. da nema dovoljno dokaza na osnovu kojih bi se razumno moglo zaključiti da je g. Krasnićí „vešt i uticajan govornik“;³⁷

³⁶ Zahtev za privremeno puštanje na slobodu, stav 5.

³⁷ Odluka po žalbi, stav 54.

- b. da nisu izneti adekvatni zaključci o sastavu, kapacitetima i resursima njegove eventualne mreže pristalica;³⁸
- c. da se mora odbaciti zaključak da stavovi g. Krasnićija imaju odjeka i mogu mobilisati mrežu pristalica;³⁹
- d. da „se čini malo verovatno da će Krasnići, ukoliko bude pušten na slobodu, preuzeti rizik upućivanja pretnji svedocima ili njihovom zastrašivanju putem izjava za javnost, čak i u vezi s naizgled nepovezanim temama“.⁴⁰

31. Odbrana smatra da ti zaključci treba da se uzmu u obzir prilikom razmatranja pritvora. „Konkretno obrazloženje zasnovano na dokazima“ koje potkrepljuje zaključak da postoji dovoljno realna opasnost da će g. Krasnići ometati postupak sada je svedeno na: zaključak da je g. Krasnići imao „uticaja“ zahvaljujući položajima i funkcijama na kojima je ranije bio; ⁴¹ izjave za javnost g. Krasnićija u kojima je kritikovao Specijalizovana veća i post na Fejsbuku od 24. aprila 2020, [BRISANO].⁴² Ti faktori više nisu dovoljni da se opravda pritvor s obzirom na nove argumente koji su gore izloženi.

D. ZAKLJUČAK

32. Više ne postoji dovoljno realna opasnost potkrepljena konkretnim dokazima da g. Krasnići može da utiče na svedoke ili ometa postupak pred Specijalizovanim većima. [BRISANO]. Potom, tvrdnju da je g. Krasnići uticajan čovek pobija činjenica da je politička stranka s kojom je on povezan izgubila poslanička mesta na nedavno

³⁸ *Ibid.*, stav 55.

³⁹ *Ibid.*, stav 56.

⁴⁰ *Ibid.*, stav 76.

⁴¹ A pritom veće napominje da to samo po sebi nije pokazatelj da bi g. Krasnići protivzakonito iskoristio takav uticaj: odluka po žalbi, stav 57.

⁴² [BRISANO].

održanim izborima. S obzirom na sve okolnosti u ovom predmetu, odbrana tvrdi da više nema dovoljno konkretnih dokaza koji pokazuju da postoji dovoljno realna opasnost od uticanja na svedoke.

VI. NE POSTOJI DOVOLJNO REALNA MOGUĆNOST DA ĆE G. KRASNIĆI IZVRŠITI NOVA KRIVIČNA DELA

33. Konkretni dokazi na koje se tužilaštvo poziva kako bi pokazalo da postoji dovoljno realna opasnost da će g. Krasnići izvršiti nova krivična dela isti su oni dokazi koji su gore razmatrani kada se govorilo o opasnosti od uticanja na svedoke. Prema tome, odbrana ponavlja gore iznet argument da sada nema dovoljno konkretnih dokaza koji pokazuju da postoji dovoljno realna opasnost da će g. Krasnići izvršiti nova krivična dela.⁴³ Odbrana takođe upućuje na svoje ranije argumente, uključujući da je nemoguće ponovo izvršiti ista krivična dela budući da je došlo do promene političkih okolnosti na Kosovu⁴⁴ (što veće nije razmatralo).⁴⁵

VII. VEROVATNA DUŽINA PRITVORA U PRETHODNOM POSTUPKU JE NESRAZMERNI I NEOPRAVDANI

34. Za razliku od vladajućeg gledišta u vreme donošenja odluke o privremenom puštanju na slobodu, sada je jasno da suđenje neće moći da počne 2021. (i zapravo će verovatno početi znatno kasnije). G. Krasnići se nalazi u pritvoru već sedam meseci. Ukoliko se odbije njegov zahtev za privremeno puštanje na slobodu, on će u pritvoru provesti veoma dug period pre početka suđenja. Tako dug pritvor, pogoršan zbog nemogućnosti porodičnih poseta, nesrazmeran je i neopravdan.

⁴³ Vidi gore stavovi 20-32.

⁴⁴ Zahtev za privremeno puštanje na slobodu, stavovi 50-51.

⁴⁵ Odluka po žalbi, stav 66.

A. VELIKI BROJ MESECI NAS DELI OD POČETKA SUĐENJA

35. Veće Apelacionog suda je potvrdilo da je vreme provedeno u pritvoru pre suđenja relevantan faktor koji mora da se uzme u obzir.⁴⁶ Međutim, veće je odbilo žalbu zato što su u toj fazi postupka, „strane u postupku imale veoma različito mišljenje o verovatnom datumu početka suđenja“ i Pravilnik predviđa periodično razmatranje pritvora svaka dva meseca.⁴⁷

36. Tačno je da je u vreme donošenja odluke u vezi s privremenim puštanjem na slobodu postojalo veliko neslaganje između strana u postupku u pogledu datuma početka suđenja. Tužilaštvo je tvrdilo da bi suđenje u ovom predmetu trebalo da počne ovog leta ili najkasnije u septembru 2021.⁴⁸ To se ispostavilo pogrešno. Tužilaštvo sada iznosi da neće moći da podnese pretpretresni podnesak pre sredine oktobra 2021.⁴⁹ Tužilaštvo je ranije izjavilo da suđenje treba da počne tri meseca nakon što podnese pretpretresni podnesak.⁵⁰ Odbrana iz toga izvodi zaključak da je sadašnji stav tužilaštva da bi suđenje moglo da počne najranije sredinom januara 2022.

37. Odbrana ostaje pri svom stavu da je sredina januara 2022. nerealan termin za početak suđenja. Konkretno gledano, tužilaštvo temelji svoj stav na pretpostavci da neće biti novih kašnjenja sa obelodanjivanjem materijala⁵¹ i zanemaruje moguće

⁴⁶ *Ibid.*, stavovi 69-70.

⁴⁷ Odluka po žalbi, stav 71.

⁴⁸ KSC-BC-2020-06, F00097, specijalizovani tužilac, *Podnesak tužilaštva koji se nadovezuje na statusnu konferenciju od 18. novembra 2020* (u daljem tekstu: podnesak tužilaštva u vezi sa statusnom konferencijom od 18. novembra 2020), 23. novembar 2020, javno, stav 14.

⁴⁹ KSC-BC-2020-06, F00314, specijalizovani tužilac, *Podnesak tužilaštva za petu statusnu konferenciju*, 18. maj 2021, javno, stav 10.

⁵⁰ KSC-BC-2020-06, F00191/COR, specijalizovani tužilac, *Ispravljena verzija podneska tužilaštva za treću statusnu konferenciju*, 10. februar 2021, javno, stav 14.

⁵¹ Odbrana napominje da će na sledećoj statusnoj konferenciji biti iznet najnoviji prikaz stanja i predviđanja i da je moguće da će doći do odlaganja: podnesak tužilaštva za petu statusnu konferenciju, stav 3.

posledice odluka o preliminarnim podnescima koje će biti donete 16. jula 2021. i žalbi na te odluke. U svakom slučaju, period od tri meseca između podnošenja pretpretresnog podneska i početka suđenja je suviše kratak kada se uzmu u obzir: (1) opsežnost postojećih redakcija i zaštitnih mera zbog čega je značajan deo istražnih aktivnosti odbrane odložen do trenutka nakon podnošenja pretpretresnog podneska; (2) stalni uticaj pandemije izazvane virusom korona na istrage, i (3) složenost predmeta.

38. Zabrinjavajuće je da je tužilaštvo smatralo da može da izjavi sudiji za prethodni postupak da će suđenje moći da počne „ovog leta“ i čak iznelo da su suprotne tvrdnje odbrane jasno usmerene ka primarnom strateškom cilju koji nema veze sa opravdanom potrebom pripreme za suđenje.⁵² Sada je sasvim jasno da su tvrdnje odbrane bile realne a da izjašnjenja tužilaštva u vezi s datumom početka suđenja treba prihvatati s velikom dozom opreza.

39. Međutim, središnje pitanje sadašnjeg razmatranja pritvora jeste da li je srazmerno da g. Krasnići ostane u zatvoru pre suđenja u okolnostima u kojima čak i tužilaštvo sada smatra da suđenje ne može da počne pre sredine januara 2022, što je za osam meseci, odnosno više od 14 meseci nakon što je g. Krasnići uhapšen. Odbrana ističe da će joj verovatno biti potrebno dodatno vreme za istrage i da će početak suđenja zapravo biti značajno kasnije (i samim tim će trajanje pritvora pre suđenja biti duže). Ovaj predmet se razlikuje od drugih predmeta u kojima su Specijalizovana veća razmatrala pritvor zbog verovatnoće da će pritvor pre suđenja duže trajati.⁵³

⁵² Podnesak tužilaštva u vezi sa statusnom konferencijom od 18. novembra 2020, stav 5.

⁵³ Cf. KSC-BC-2020-05, F00097, sudija za prethodni postupak, *Treća odluka u vezi sa razmatranjem pritvora*, 25. mart 2021, javno, stav 21; vidi takođe KSC-BC-2020-07, F00188, sudija za prethodni postupak, *Odluka u vezi sa razmatranjem pritvora Hisnija Gucatija*, 23. april 2021, javno, stav 28; vidi takođe KSC-BC-2020-07, F00189/RED, sudija za prethodni postupak, *Javna redigovana verzija odluke u vezi sa razmatranjem pritvora Nasima Haradinaja*, 23. april 2021, javno, stavovi 20, 34.

B. POSTOJEĆI PRITVOR JE NESRAZMERAN S OBZIROM DA NEMA PORODIČNIH POSETA

40. Prilikom ocene srazmernosti, potrebno je uzeti u obzir materijalne, moralne i druge posledice pritvora na g. Krasnićija.⁵⁴ Posledice pritvora koje trpi g. Krasnićić nesrazmerne su zato što nemogućnost porodičnih poseta predstavlja prekomerno ograničavanje njegovog prava na privatan i porodični život.

41. Humanitarno pravo se direktno primenjuje u Specijalizovanim većima i ima primat u odnosu na bilo koji drugi zakon.⁵⁵ Prema međunarodnom humanitarnom pravu, zatvorenici imaju pravo na porodične posete u skladu s njihovim pravom na privatan i porodični život.⁵⁶ Evropski sud za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLjP) utvrdio je da je sastavni deo prava zatvorenika na poštovanje porodičnog života je taj da mu uprava zatvora omogući ili, ukoliko je potrebno, pomogne da održava kontakt sa užom porodicom.⁵⁷ To znači da postoji pozitivna obaveza da se omogući objektivno dobar nivo kontakata, i da se posete organizuju što je učestalije i normalnije moguće.⁵⁸ Evropska zatvorska pravila predviđaju pravo na posete.⁵⁹ Zatvaranje lica u objektima daleko od porodice smatra se kršenjem ljudskih prava jer se time neizbežno ograničavaju porodične posete.⁶⁰ Međuamerički sud za ljudska prava (u daljem

⁵⁴ MKSJ, *Tužilac protiv Delalića i ostalih.*, IT-96-21-T, pretresno veće, *Decision on Motion for Provisional Release Filed by the Accused Zejnil Delalic*, 25. septembar 1996, stav 26.

⁵⁵ Član 3(2) Zakona; član 22 Ustava Republike Kosova.

⁵⁶ Član 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLjP) i član 17 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljem tekstu: MPGPP).

⁵⁷ ESLjP, *Khoroshenko v. Russia*, br. 41418/04, *Judgment (Merits and Just Satisfaction)* (u daljem tekstu: predmet Korošenko), 30. jun 2015, stav 123; *Horych v. Poland*, br. 13621/08, *Judgment (Merits and Just Satisfaction)*, 17. jul 2012, stav 122; *Trosin v. Ukraine*, br. 39758/05, *Judgment (Merits and Just Satisfaction)*, 23. maj 2012, stav 39.

⁵⁸ Predmet Korošenko, stav 134.

⁵⁹ Savet Evrope, *Evropska zatvorska pravila*, stav 24.1.

⁶⁰ ESLjP, *Polyakova et al. v. Russia*, br. 35090/09 i sledeća tri, *Judgment (Merits and Just Satisfaction)*, 3. jul 2017, stavovi 116-118.

tekstu: Međuamerički sud) takođe smatra da države moraju da obezbede poštovanje prava zatvorenika na održavanje i negovanje porodičnih odnosa.⁶¹

42. G. Krasnići nije imao nijednu porodičnu posetu otkako je uhapšen 4. novembra 2020. [BRISANO]. [BRISANO]. [BRISANO].

43. Odbrana sasvim prihvata da je pandemija izazvana virusom korona događaj bez presedana i da je zaštita zdravlja legitiman cilj zbog koga se može ograničiti pravo na porodični život.⁶² Međutim, ograničenja uvedena u tu svrhu moraju biti nužna i srazmerna. To nije slučaj sa postojećim ograničenjima. Holandskim zatvorenima, uključujući one koji su u istom zatvoru u kome se nalazi i pritvorski objekat Specijalizovanih veća, dozvoljena je jednosatna porodična poseta svake nedelje uprkos pandemiji (uz poštovanje mere obaveznog fizičkog rastojanja).⁶³ Na Kosovu, zatvorenici i dalje mogu da primaju porodične posete (uz poštovanje mere obaveznog fizičkog rastojanja).⁶⁴ Činjenica da je g. Krasnići trenutno u gorem položaju nego zatvorenici u Holandiji ili na Kosovu pokazuje da postojeća ograničenja nisu nužna niti srazmerna.

44. G. Krasnići ima 70 godina. [BRISANO]. Usled potpune zabrane porodičnih poseta, sadašnji pritvor g. Krasnićija je nesrazmeran jer predstavlja neopravdano ograničavanje njegovog prava na porodični život.

⁶¹ Međuamerički sud, *X and Y v. Argentina*, izveštaj br. 38/96, predmet 10.506, *Merits*, 15. oktobar 1996, stav 98; *Oscar Elías Biscet et al. v. Cuba*, izveštaj br. 67/06, predmet 12.476, *Merits*, 21. oktobar 2006, stav 237.

⁶² Član 8(2) EKLjP.

⁶³ Ministarstvo pravde i bezbednosti, Agencija za kaznene zavode, PI Haaglanden, Da li ste posetilac?, dostupno na <https://www.dji.nl/locaties/h/pi-haaglanden/bent-u-bezoeker> (pregledano 27. maja 2021). Vidi dalje Ministarstvo pravde i bezbednosti, Agencija za kaznene zavode, Opšta pravila o posetama, dostupno na <https://www.dji.nl/justitiabelen/bezoek> (pregledano 27. maja 2021).

⁶⁴ Kazneno-popravna služba Kosova, posete, dostupno na <https://shkk.rks-gov.net/en/institucionet-single/2232/vizitat> (pregledano 29. maja 2021).

C. NASTAVAK PRITVORA JE NEOPRAVDAN I NESRAZMERAN

45. Na osnovu pravila 56(2), sudija za prethodni postupak ima dužnost da se stara da g. Krasnići ne boravi u pritvoru neopravdano dugo u periodu pre početka suđenja. S obzirom na veći broj meseci koji će proteći pre početka suđenja i nemogućnost porodičnih poseta usled pandemije izazvane virusom korona, nesrazmerno je da g. Krasnići i dalje bude zatvoren i trebalo bi ga pustiti na slobodu (uz određene uslove).

VIII. USLOVI KOJIMA SE MOGU UBLAŽITI PREOSTALE OPASNOSTI

46. Veće Apelacionog suda zaključilo je da je prilikom razmatranju mogućih uslova, budući da nema dokaza o postojanju posebne mreže pristalica, odlučujući faktor je da li Kosovo ima mogućnosti da vrši nadzor nad potencijalnim kontaktima g. Krasnićija sa licima [BRISANO].⁶⁵ Dole navedene dodatne informacije, kojima sudija za prethodni postupak nije raspolagao u vreme kada je doneo odluku o privremenom puštanju na slobodu,⁶⁶ pokazuju da je Kosovo sposobno da vrši nadzor nad kontaktima g. Krasnićija i da se stoga uz određene uslove može ublažiti svaka preostala opasnost.

47. Valja napomenuti da [BRISANO]. Nema dokaza da je g. Krasnići u kontaktu sa bilo kojim od tih lica. [BRISANO].⁶⁷

48. U svakom slučaju, policija Kosova ima, i redovno koristi, kapacitete za praćenje privatnih komunikacija. Član 13 zakona o elektronskim komunikacijama⁶⁸ predviđa da se unutar policije Kosova obrazuje sektor za presretanje. Zakon se odnosi na: sve poruke u obliku teksta, glasa, zvuka ili slike poslate preko javne mreže za

⁶⁵ Odluka po žalbi, stav 77.

⁶⁶ *Ibid.*, stavovi 80-81.

⁶⁷ [BRISANO].

⁶⁸ Zakon br. 05/L-030 o presretanju elektronskih komunikacija, dostupno na <https://gzk.rks.gov.net/ActDetail.aspx?ActID=10968> (pregledano 27. maja 2021).

komunikacije koje mogu da se čuvaju u mreži ili u terminalnoj opremi primaoca sve dok ih on ne primi; pozive (uključujući glas, govornu poruku i video konferenciju); dopunske usluge (uključujući prenošenje poziva i preusmeravanje poziva), i poruke ili multimedijalne usluge (uključujući usluge za kratke poruke i dodatne multimedijalne usluge).⁶⁹ Na osnovu člana 18(1) i (2) zakona o elektronskim komunikacijama, nadzorni centri unutar ovlašćenih institucija određeni su da primaju presretnute komunikacije i podatke. Namena nadzornih centara u sklopu policije Kosova je presretanja elektronskih komunikacija za potrebe krivičnih postupaka (uključujući Euleks).

49. Brojni dokazi potvrđuju da policija Kosova zaista pribegava ovlašćenom presretanju komunikacija. Prisluskiivani su najviši zvaničnici PDK-a, uključujući bivše članove Glavnog štaba OVK-a (što pokazuje da ne postoje prepreke da se takva tehnologija primeni i na lice poput g. Krasnićija).⁷⁰ Video nadzor, prisluskiivanje telefonskih razgovora i praćenje imejllova korišćeni su za nadzor lica osumnjičenih za terorizam.⁷¹ Osim toga, policija Kosova dala je izjave u kojima je potvrdila da ne vrši presretanje komunikacija bez sudskog naloga (na osnovu čega je nužan zaključak da se presretanje komunikacija vrši uz odgovarajuće ovlašćenje)⁷² i obavezala se da će poštovati odredbe na osnovu kojih subjekat mera presretanja mora biti obavešten (po okončanju nadzora).⁷³

⁶⁹ Član 3(1)(1.15) i (1.21).

⁷⁰ Balkan Insight, EULEX Assessing Kosovo Wiretap Claims, 4. avgust 2016, dostupno na <https://balkaninsight.com/2016/08/04/eulex-checking-kosovo-wiretap-claims-08-04-2016/> (pregledano 27. maja 2021).

⁷¹ Business Standard, Kosovo Police Arrest Six Terror Suspects, 12. novembar 2013, dostupno na https://www.business-standard.com/article/pti-stories/kosovo-police-arrest-six-terror-suspects-113111201277_1.html (pregledano 27. maja 2021).

⁷² Indeks Online, Kosovo Police Reacts: We Do Not Eavesdrop on Anyone Without an Order from the Justice Authorities, 24. jun 2018, dostupno na <https://indiksonline.net/reagon-policia-e-kosoves-spergjojme-askend-pa-urdher-nga-organet-e-drejtjesise/> (pregledano 27. maja 2021).

⁷³ Balkan Insight, Kosovo Vows to Inform Subjects of Surveillance, 8. januar 2016, dostupno na <https://balkaninsight.com/2016/01/08/kosovo-notifies-suspects-that-were-under-surveillance-01-07-2016/> (pregledano 27. maja 2021).

50. Pored toga, sudovi na Kosovu (uključujući sudove Euleks-a) redovno odobravaju privremeno puštanje na slobodu uz duži boravak u kućnom pritvoru, uključujući u predmetima u kojima se sudi za ratne zločine povezane sa OVK. Na primer, u predmetu Klečka – reč je o lokaciji iz optužnice a među optuženima je i Fatmir Ljimaj za koga se tvrdi da je učesnik u UZP-u – optuženi su pušteni i određen im je kućni pritvor različitog trajanja.⁷⁴ U mnogim drugim predmetima, u presudi se konstatuje da je naložen kućni pritvor⁷⁵ ili se pak nalaže da vreme provedeno u kućnom pritvoru bude uračunato u kaznu.⁷⁶ Činjenica da su predmeti mogli da se vode na Kosovu dok su optuženi u kućnom pritvoru pokazuje da je na Kosovu moguće organizovati efektivan nadzor optuženih.

51. S obzirom na gore navedeno, više ne stoji tvrdnja da se komunikacije mogu efektivno ograničiti i nadzirati isključivo u okviru sistema nadzora komunikacija u pritvorskom objektu Specijalizovanih veća.⁷⁷ Naime, policija Kosova može da nadzire privatne komunikacije g. Krasnićija i redovno i efektivno vrši nadzor telekomunikacija i imejllova. Mera kućnog pritvora izrečena u sličnim predmetima za ratne zločine vođenim na Kosovu pokazuje da se ona može primeniti bez nanošenja štete sudskom postupku. Ukoliko sudija za prethodni postupak i dalje gaji sumnju u sposobnost

⁷⁴ Euleks, *Tužilac protiv A.K. i ostalih*, P 766/12, Osnovni sud u Prištini, *presuda*, 17. septembar 2013, str. 21-32. Vidi takođe Euleks, Kućni pritvor naložen u predmetu Klečka, 22. septembar 2011, dostupno na <https://www.eulex-kosovo.eu/en/pressreleases/0187.php> (pregledano 27. maja 2021); Ujedinjene nacije, Savet bezbednosti, 'Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo', S/2013/254, 30. april 2013, str. 14; Ujedinjene nacije, Savet bezbednosti, 'Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo', S/2013/444, 26. jul 2013, str. 12.

⁷⁵ Euleks, *People v. G.G.*, AP – K 191/2009, Vrhovni sud Kosova, *presuda*, 8. decembar 2009, str. 1; Fond za humanitarno pravo Kosova, 'War Crimes Trials – Still at the Beginning' (u daljem tekstu: *People v. Zajić*), mart 2020, str. 404; Euleks, *People v. S.A. et al*, Pml.Kzz 98/2014, Vrhovni sud Kosova, *presuda*, 3. septembar 2014, str. 20, stav 4.28.

⁷⁶ Fond za humanitarno pravo Kosova, 'An Overview of War Crime Trials in Kosovo 1999-2018', oktobar 2018, str. 382; Euleks, *People v. A.D. et al*, PAKR br. 456/15, Apelacioni sud, *presuda*, 14. septembar 2016, str. 4; Euleks, *People v. O.I. et al*, P 98/14, Osnovni sud u Mitrovici, *presuda*, 30. mart 2016, str. 25; Euleks, *People v. J.D. and D.B.*, P.br. 13/2013, Osnovni sud u Mitrovici, *presuda*, 17. april 2013, stav 17; Euleks, *People v. S.G. et al*, P. nr. 14/2013, Osnovni sud u Mitrovici, *presuda*, 12. septembar 2013, str. 5; Euleks, *People v. J.D. et al*, PAKR Nr 455/15, Apelacioni sud, *presuda*, 15. septembar 2016, str. 5.

⁷⁷ Odluka o privremenom puštanju na slobodu, stav 49.

policije Kosova da nadzire komunikacije, odbrana poziva sudiju za prethodni postupak da *proprio motu* zatraži informacije direktno od policije Kosova, shodno članu 53(1) Zakona i pravilu 202(1) Pravilnika.

IX. ZAKLJUČAK

52. Odbrana smatra da ne postoji opasnost da će g. Krasnici pobeći, uticati na svedoke ili izvršiti nova krivična dela. Te opasnosti, navedene u odluci o privremenom puštanju na slobodu, sada su značajano smanjene usled zaštitnih mera i dodatno smanjene zahvaljujući mogućnosti nadzora komunikacija na Kosovu. S obzirom da suđenje neće uskoro početi i da nema mogućnosti porodičnih poseta, postojeći pritvor je nesrazmeran i neopravdan. G. Krasnici je i dalje spreman da prihvati značajne obaveze⁷⁸ i sve uslove, uključujući kućni pritvor, koje sudija za prethodni postupak smatra primerenim. Odbrana smatra da on treba da bude pušten na slobodu na tom osnovu.

Broj reči u originalu: 5.232

/potpis na originalu/

Venkatesvari Alagenda

Sreda, 30. jun 2021.

U Kuala Lumpuru, Malezija

/potpis na originalu/

Ejdan Elis

Sreda, 30. jun 2021.

U Londonu, Ujedinjeno kraljevstvo

⁷⁸ Zahtev za privremeno puštanje na slobodu, stav 19.